

CANIM TAVŞANCIĞIM

Ayşe Bener'e Mektuplar (Ankara 1969-1987)

Vüs'at O. Bener (Samsun, 10 Mayıs 1922 - Ankara, 31 Mayıs 2005) İlkokulu Erzincan'da, ortaokulu Sivas'ta okudu; Bursa Işıklar Askeri Lisesi ve Harp Okulu'ndan sonra 1953'e kadar orduda görev yaptı. 1957'de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Kamu kuruluşlarında çalıştı; 1992'de emekli oldu.

1950'de *New York Herald Tribune* ile *Yeni İstanbul* gazetelerinin düzenledikleri öykü yarışmasına katıldı; "Dost" adlı öyküsüyle dikkat çekti. *Seçilmiş Hikâyeler*, *Varlık*, *Yeditepe* dergilerinde yayımladığı öykülerle tanındı. Öykülerinden "Dost" Fransızcaya, "Batak" Almancaya, "İlki" İngilizceye çevrildi. Hakında, *Kara Anlatı Yazarı: Vüs'at O. Bener* (Semih Gümüş, 1994), *Vüs'at O. Bener: "Bir Tuhaf Yalvaç"* (Norgunk Yayıncılık, 2004) ve *Yaşamaz Yazabilmek* (Reyhan Tutumlu, 2010) adlı üç kitap yayımlandı.

Ödülleri: *Ihlamur Ağacı* ile 1963 TDK Tiyatro Armağanı; *İpin Ucu* ile 1980 Abdi İpekçi Tiyatro Armağanı; *Siyah-Beyaz* ile 1993 Yunus Nadi Yayınlanmamış Öykü Ödülü ve 1993 Sedat Simavi Vakfı Ödülü; 1992 Edebiyatçılar Derneği Altın Madalya Onur Ödülü; 1997 Ankara Öykü Günleri Onur Ödülü; 2000-2001 İsmet Küntay Tiyatro Ödülü; 2005 24. TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı Onur Yazarı.

Yapıtları

Öykü: *Dost*, 1952; *Yaşamaz*, 1957; *Dost*, (29 öykü) 1977; (32 öykü) 1986; *Siyah-Beyaz*, 1993; *Mızıkah Yürüyüşü*, 1997; *Kara Tren*, 1998; *Kapan*, 2001.

Roman: *Buzul Çağının Virüsü*, 1984; *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları*, 1991.

Oyun: *Ihlamur Ağacı*, 1962; *İpin Ucu*, 1989.

Manzume: *Manzumeler*, 1994.

Yaşantı: *Kurmacasız Bir Yaşam*, 2014.

Mektup: *Canım Tavşancığım*, 2017.

*Vüs'at O. Bener'in
YKY'deki kitapları:*

Dost ~ Yaşamasız (2003)
Siyah-Beyaz (2003)
Bay Muannit Sahtegi'nin Notları (2003)
Mızıkalı Yürüyüş ~ Kara Tren (2004)
Buzul Çağının Virüsü (2004)
İhlamur Ağacı ~ İpin Ucu (2004)
Kapan (2004)
Manzumeler (2004)
Kurmacasız Bir Yaşam (2014)
Canım Tavşancığım: Ayşe Bener'e Mektuplar (2017)

Doğan Kardeş:
Havva - Seçme Öyküler (2009)

VÜS'AT O. BENER

Canım Tavşancığım

Ayşe Bener'e Mektuplar
(Ankara 1969-1987)

Hazırlayan
Murat Yalçın

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4831
Edebiyat - 1389

Canım Tavşancığım: Ayşe Bener'e Mektuplar / Vüs'at O. Bener

Kitap editörü: **Murat Yalçın**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Ilknur Efe**

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 12026

1. baskı: İstanbul, Mart 2017
ISBN 978-975-08-3950-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2017
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeralı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçindekiler

Hazırlayanın önsözü • 7

Ankara'dan İstanbul'a (1969-71) • 11
Ankara'dan Canterbury'ye (1979-80) • 147
Ankara'dan Lancaster'a (1987) • 233

Dizin • 245

Hazırlayanın Önsözü

Bay Muannit Sahtegi'nin "Mektupları"

*Ben Mesih'tim, hem Barabbas'tım
Kim çarımha gerildi o gün
Bağışlanan kimdi, karıştırmışım,*

M. C. Anday, "Hüzünlü Bir Akşam
Borusunun Ezgisi İçin Söz"

1991 yazında, Ankara Caddesi'ndeki Remzi Kitabevi vitrininde gördüm *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları*'ni. Bazı kitaplar ele geçer geçmez okunur ya, sabırsız bir merakla, hemen o gün okudum. Okumakla da yetinmeyip "Günlük Telaşında Bay Sahtegi" başlıklı bir yazı verdim *Varlık* dergisine (Ağustos 1991). Ertesi yıl da mektupla bir söyleşi yaptım (*Varlık*, Aralık 1992).

2002'de YKY'ye geldiğinde Vüs'at Bey'in editörü olma onuruna eriştim. Önceki baskıların kalemle düzeltilmiş nüshalarını gönderiyordu, yeni baskıda uygulanması için. Yazımını sürekli denetleyen, yeni baskılarda gerekli gördüğü güncellemeleri, değişiklikleri yapmakta titizlenen bir yazardı. Giderek sıklaşan telefon görüşmelerimizde düzelti işlerini çabucak hallediyor, sohbete koyuluyorduk. Sağlık sorunlarının, memleket meselelerinin üstünden kendine has nüktelerle, ironilerle geçiyor, Bener'ce bir gülmecenin kıyılarında varıyorduk. Yazın gündeminde olup bitenleri ele alırken onun dalgalı sularının acemi kürekçisi gibiydim.

10 Mayıs 2003 Cumartesi günü 80 yaş kutlamasında beraberdik en son, pastanın çevresinde gülüşmelere yol açan sözler uçuşuyordu havada.

Sağlığı giderek bozuldu 2004'te. 31 Mayıs 2005'te, TÜ-YAP İstanbul Kitap Fuarı'nın Onur Yazarı seçildiği sırada, artık

“yaşamaz”dı... Şubat-Mart 2006’da anısına düzenlediğimiz serginin adını “Bir duyarlı adam geldi dersiniz ona sevineceğim” koymuştuk. 2014’te kardeşi Erhan Bener’le 1995’te Tarih Vakfı’nın “sözlü tarih projesi” kapsamında yaptıkları uzun bir söyleşinin daktilo edilmiş dosyasını yayımlamıştık. *Kurmacasız Bir Yaşam*.

Ayşe Bener’in 2015’te yayınevimize teslim ettiği bu mektupları, yeni bir VOB kitabı elime geçmişçesine, yine bir çırpıda okudum. Ancak yayımlama konusunda ciddi bir kararsızlığa düştüm, acabalarım vardı. Okudukça yapıtlarıyla ilişkilendi, bağdaştı ama. Bu süreçte Ayşe Hanım’ın kararlılığı, heyecanla karşılanacağına olan inancı da göğümdeki ihtiraz bulutlarını dağıttı.

Mektupları yayına hazırlarken Bener’in yapıtları masamda geçit resmi yaptı. Bazen, mektupları mı okuyorum kitaplarının pasajlarında mı geziniyorum, unuttum. Bazen *Tutunamayanlar*’ın Süleyman Kargısıydı sanki “yazan”, bazen de kendi umutsuz ve uyumsuz kişisi Bay Muannit Sahtegi’ydi sanki “konuşan”. Öte yandan, Bener’in “saçmayı saçma kılmaya” çabalayan Sahtegi’si, bir yandan “taşı daha çok taş kılma”, “dili daha çok dil kılma” çabasından söz eden Şklovski’yi, öte yandan “Dile rağmen yazmak, dili teşhir etmek” takıntılı Beckett’i anımsattı hep.

Mektuplardaki bahislerin, anlatıların, söyleyişlerin izini sürmek için *Buzul Çağının Virüsü* ile *Bay Muannit Sahtegi’nin Notları* arasında gidip geldim. Osman Yaylagülü ile Bay Muannit arasında salınan bir sarkaç gibi. Özellikle *Bay Muannit Sahtegi’nin Notları*... 1979-80 tarihli Canterbury mektupları tastamam bu “mini-roman”ın “gerçeğimsi” yansımalarıyla dolu. Orhan Koçak’ın “Kendi yaşamını otobiyografi biçimine sahip bir kurmaca olarak mı sunuyordur Bener, yoksa otobiyografiyi andıran bir kurmaca mı yazıyordu? Muannit’te belli değildir bu” yorumu da, Semih Gümüş’ün *Kara Anlatı Yazarı: Vüs’at O. Bener* kitabındaki çok boyutlu irdellemeleri de, Reyhan Tutumlu’nun *Yaşamaz Yazabilmek* kitabındaki yaklaşımları da bu mektuplarla destekleniyor.

Mektuplarda altı çizili sözler, çift çizgili, kutu içine alınmış, üstünden iki defa geçilmiş sözcükler de bizi Bener yazımının dünyasına sokuyor. Bu vurgulama, ifadeye hiddet ve şiddet yükleme, anlamı sabitleme *çırpınışı* –Koçak’ın ifadesiyle, minimalist yöntemle bağlam belirlemeleri– italik, bold-italik, büyük harf, turnak içi biçimlerine özellikle çevirmedik ki mektuplar *mektup olarak*

kalsın. Yine, aralarındaki jargonu yansıtan yazım biçimi de özenle korundu. Semih Gümüş'ün *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları*'nda dikkat çektiği "dışsal gerçekliğe değgin veriler"le dolu, Oktay Rifat dizeleriyle donanmış mektuplar bekliyor okuru.

Vüs'at Orhan Bener ile Ayşe İlıcalı 1969'da tanışır, 1 Nisan 1972'de evlenirler. Kitaptaki 87 mektubun 56'sı evlilik öncesi dönemin (1969-71) sancılılarıyla yüklü. 29 mektup 1979-80 yıllarının siyasi-ekonomik krizlerini, çırpınışlarını, tembihlerini Ankara'dan Canterbury'ye taşıyor. Son iki mektuptaysa, 1987'nin o amansız kışında Lancaster'daki eşini özleyen bir Vüs'at Bey var.

Onun kişiliğinin, bir sevgiyi yaşama biçiminin, duygu-düşünce bağlarının, ifade gücünün, vüs'atlı gönlünün, ciddiyet dolu şakacılığının, kaygılarının, ailesi ve içinde yaşadığı toplum gözünde kendisini tartmalarının, ülkesinin gidişatına ilişkin endişelerinin örnekleriyle dolu bir kitap oldu *Canım Tavşancığım*. VOB yazınının derinlemesine kavranmasına katkı sağlayacağına inandığımız, yorumcuların ekseninden ayrılmadıkları gerçek-kurmaca oyununa ışık düşüren bir kitap. Orhan Koçak'ın ifadesiyle "bir yanılısama olarak kurmaca metne inanmakta zorluk çeken" bir yazarın acımasız gerçeği amansız bir dille mektuplara boca edişine tanık olacağınız bir kitap.

Bu değerli yayını sağlayan Ayşe Bener'e, dizgi işini özenle yapan Hande Kurdoğlu'na teşekkürler.

Kitabın adını başta yadırgayanlar, okudukça gülümseyeceklerdir.

M. Y.
Karaköy, Mart 2017

ANKARA'DAN İSTANBUL'A
(1969-71)

(sağdakiler) Vüs'at O. Bener, Erhan Bener, Bilge Bener Bölükbaşı,
(soldakiler) Ayşe Bener, Atilâ Bölükbaşı.
Ankara Atatürk Orman Çiftliği, 1975.

1

cummings'in diliyle:

“Seviyorum bedenimi bir olurken bedeninle.
Öyle bilinmedik bir şey bu.
kaslar daha kendi ve algılar çoğul.
seviyorum bedenini, seviyorum o ne yapar nasıl yaparsa.
seviyorum dokunmayı, öpmek, öpmek hep öpmek istediğim
belkemiğine ve boğumlarına ve titreyen sıcak-katılığına,
seviyorum öpmeyi sende ne var ne olursa.
seviyorum, okşamayı usulca delirten tüyelerini, çarpıcı derinin
ve anlatılmaz geleni ayrılan ete.
Ve büyük gözler aşktan artakalan,
ola ki, benim ellerimde, duyulmadık coşkundur sevdiğim.”

————— Çok mu uzak aslından? —————

28.12.1969,

“beden bedene gelivêdik mi
ben bi hoş oluyom gız
—suratına çalarım şu sahanı—
böyük harfla “Ben” demiyom tikat et.
SEN ne diyon bu işe?
annadayım da bak anna:
adelâtın eskisinden beş beter
asâbâtın sinir küpü meselâ
seviyom gobeeni, o gobek n'ider n'işlerse
seviyom ellemeyi, gemüğüne, ötene berine
şapır şupur ha babam şapır şupur bi yandan,
seviyom, daa ötesi vâ mı nirenden dutsam.

bi de diyim unutmadan,
usul usul okşuyom ya nezûk gıllarını, abarûû!
ahıl mı goyuyo adamda,
alentrık çarpmışa dönüyom alimallah elim derine değende
emme de açıyon gozlerini gara gozlüm hekâyemiz bitende
n'olmuş yani niye şaştın o gadar
bana galırsa bu işin çok bi derin menâsı vâ:
sen bi bana gelince şakadan anlamıyon!”

cummings'i berbat ederek söyleyen:

V.

P.S.

Grip bana da geldi. Ateşli, sayıklamalı mutlu bir hafta geçirdik birlikte. Dökülüyorum. İçim, isteksiz, suskun. Hiç ciddi değilim. KIPIRDAYAMAM. Sen de gelip sağır duvarlara çarpma! “Şubat” diyelim en iyisi. Sağlığından bilgi ver.

V.

Ankara,
26. 4. 1949

* Salmiyorum nedir bu sende olan,
bu kapayan ve aşan;
Yalnız ankyar isimde birsey
Gözlerinin sesini, güllerden derin olan
Kimsenin yok yağmurun bile,
böyle kızıktı elleri!

E. E. CUMHUR
(C. Çapan'ın sevgisi)

Sevgili Küşüğüm, bana bakar sısak-
leri, papatyalar uzatan inee ellerini
öperim!

Kocarmış, delik deşik zureğimin
kaldıramayacağı, bir yankılı başlangıcı:
DÖERÜ DEĞİL.

Hüznü, karanlığa nasıl dönük
olur, yirmi beş yaş çocuğum benim!?
Nasıl sığınır bir tükenmişliğe?!
Onda, varsa, kalan, olsa olsa sef-
kattır biraz. Onadır -geçici- susuzlu-
ğun, kendini iyi yakla! (Hırpalanmışım
peki, iyi bildim.) Senin için verebile-
ceğim [bu] olabilir, önünde sonunda.

* Ö., gülsüdü, sıcağıdır, taşkindir,
sertliğiyle birlikte gelmesi doğaldır.
(Ah! ben de böyleyim, acımağıydım...)

O'nu bağıyla, bağışladığına duyurmadan
bağıyla, istenliğini, inceliğini usulca
sindir yüreğine. Çünkü ikimizin de
Yüreklere Güzel, kahraman! Birbiri-
mize yönelişimizden belli. (Bu denli
cabuk sırt seşirmek inanılmaz,
hayıflanılır zayıflık!) O şimdilerde
Zumruatlığın zararlı olacağı sansızından
kelimeler kestiremiyor kendini! (Kim bilir
belki haklıdır da!) Sabırlı, sevecen
kollarında sarmaktan kasınma emri!
(Yadırsa da ihtiyacı var, mutlaka!)
Yalın hemen! Sen bağışlanmaz
bile, başlamış olma gururuna değin.

Küller arasında, eselenince ras-
lanan bir iki kıvılcım zibiyim ben.
Söyülmüş, sönmüşüm fakir zamanda!
Beni de BAGIŞLA olur mu? Yaşlı
dostluğuna kabul et his değilse.

Bütün inceliklerin, sevgilerin
için birtane kez sağı ol.

Simeki kucaklanm, canım
çocuğum seni.

Vü'sat
Kulud

Ankara,
25.4.1969

“bilmiyorum nedir bu sende olan,
bu kapayan ve açan;
yalnız anlıyor içimde birşey
gözlerinin sesini, güllerden derin olan
kimsenin yok, yağmurun bile,
böyle küçük elleri!”

E.E. CUMMINGS
(C. Çapan çevirisi)

Sevgili Küçüğüm, bana bahar çiçekleri, papatyalar uzatan ince ellerini öperim!

Kocamış, delik deşik yüreğimin kaldıramayacağı türden bir yöneliş başlangıcı:

DOĞRU DEĞİL.

Hüzne, karanlığa nasıl dönük olur, yirmi beş yaş çocuğum benim!? Nasıl sığır bir tükenmişliğe?! Onda, varsa, kalan, olsa olsa şefkattir biraz. Onadır –geçici– susuzluğun, kendini iyi yokla! (Hırpalanmışsın peki, iyi bildim.) Senin için verebileceğim [bu] olabilir, önünde sonunda.

“O”, güçlüdür, sıcaktır, taşkındır, sertliğiyle birlikte gelmesi doğaldır. (Ah! ben de öyleydim, acımasızdım...)

O’nu başısla, başısladığımı duyurmadan başısla, içtenliğini, inceliğini usulca sindir yüreğine. Çünkü ikinizin de yürekleri güzel, kahraman! Birbirinize yönelişinizden belli. (Bu denli çabuk sırt çevirmek inanılmaz, hayflanılır zayıflık!) O, şimdilerde yumuşaklığın zararlı olacağı sanısından kolay kurtaramaz kendini! (Kimbilir belki haklıdır da!) Sabırlı, sevecen kollarınla sarmaktan kaçınma onu! (Yadsısa da ihtiyacı var, mutlaka!) Yılma hemen! Sen başaramasan bile, başlamış olma gururuna değer.

Küller arasında, eşelenince raslanan bir iki kıvılcım gibiyim
ben. Soğuyacak, söneceğim yakın zamanda!
Beni de BAĞISLA olur mu? Yaşlı dostluğuna kabul et hiç değilse.
Bütün inceliklerin, sevgilerin için binlerce kez sağ ol.
Sımsıkı kucaklarım, canım çocuğum seni.

Vüs'at